

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

פינחס

(חלק כג שיחה א)



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת פינחס, יגיט תמוז, ה'תשפ"ג (ב)



LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

פינחס

והנה מה שלא פירש דבר בפ' שלח,¹ אפשר ליישב, שסמך על כך שהלומד זוכר מה שפירש בפרשה שלפני (בהעלותך) – אבל מה שבפרשתנו

בהעלותך שם. משכיל לדוד ומלאכת הקודש כאן ובהעלותך שם). תולדות אדם וספרי דבי רב לספרי שם. תורת חיים, פתח עינים ופני שלמה ב"ב שם. עיון יעקב לע"י ב"ב שם. ועוד.

(7) לכאורה יש עוד ב' מקומות שבהם ישנו אותו הקושי («אם משה לא ידע... מנין לו»), ואין רש"י מפרש שם מאומה:

בפ' מטות (בענין בני גד ובני ראובן) נאמר (לב, ב) «ויאמרו אל משה ואל אלעזר הכהן ואל נשיאי העדה» (וראה אוה"ח שם); וכן בפ' מסעי (בענין העברת נחלה) כתיב (לו, א) «וידברו לפני משה ולפני הנשיאים» (וראה מלאכת הקודש כאן) – ולכאורה, אם משה לא ידע, אלעזר והנשיאים מנין להם?

אבל נוסף לזה שאפשר לומר שרש"י סומך על פירושו כאן ובפ' בהעלותך, יש לומר שבמקומות הנ"ל קושיא זו מעיקרא ליתא (ולכן לא מצינו שנחלקו שם ר' יאשי ואבא חנן):

בני גד ובני ראובן: הרי (א) בקשתם נוגעת גם לצבא שאר השבטים, שיצטרך לכבוש לבדו את הארץ, (ב) בקשתם היתה שהם יקבלו לבדם את עבר הירדן, אף שהוא ה' שלל מלחמה אשר הכה ה' לפני עדת ישראל (מטות שם, ד*);

העברת נחלה: מדובר ע"ד העברת נחלה משבט לשבט – הרי זה נוגע אל הנשיאים ולכן באה השאלה לכולם – למשה בתור שאלה בהלכה, ואל השאר – בתור טענה לבעלי דין.

(* וגם ע"פ הלכה צ"ע ובירור איך ולמה נתנו להם חנם בלי שומא חלק שאר השבטים. ובפרט ע"פ פרש"י לך יד, כד.

ו"ל שבני גד וב"ד ביארו זה באמרו «כי לא נחלה אתם גו' באה נחלתנו גו'» (שם, יט) – חילוף. ועפ"י תומתק כוונת הפסוק, זלכאורה מאי קמ"ל? וראה אוה"ח ועוד.

א. בפירושו הפסוק (בפרשת בנות צלפחד)¹ «ותעמודנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים וכל העדה פתח אוהל מועד לאמר», מצינו פלוגתא בספרי: «אם משה לא ה' יודע אלעזר ה' יודע? אלא סרס המקרא ודרשהו, דברי ר' יאשי, אבא חנן ה' אומר... בביהמ"ד היו ובאו ועמדו לפניהם».

פלוגתא זו הובאה בספרי בעוד ב' מקומות – (א) בפרשת פסח שני (בפ' בהעלותך), על הפסוק³ «ויקרבו לפני משה ולפני אהרן»; (ב) בפרשת מקושש עצים (בפ' שלח) על הפסוק⁴ «ויקריבו אותו... אל משה ואל אהרן ואל כל העדה».

ומצינו בזה ענין תמוה בפירושו רש"י:

בפ' בהעלותך פירש: «לפני משה ולפני אהרן – כששניהם יושבין בביהמ"ד באו ושאלום, ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא ה' יודע אהרן מנין לו» – היינו שנקט בפשטות כדעת אבא חנן; גבי «אל משה ואל אהרן ואל כל העדה (בפ' שלח) לא פירש רש"י מאומה; ובפרשתנו הביא ב' הדעות⁵, ובשם אומר⁶!

(1) פרשתנו כז, ב.

(2) וכן בגמרא (ב"ב קיט, ב).

(3) ט, ו.

(4) טו, לג.

(5) וגם בגמ' הובאה פלוגתא זו רק

בבנות צלפחד (וראה מפרשי הש"ס שצויינו בהערה הבאה). ולהעיר מהשינוי בתרגום יונתן מבהעלותך לפרשתנו.

(6) כמו שהקשו מפרשי רש"י (נחלת יעקב

אינו צריך כי אם להפוך את סדרם של שנים; משא"כ בפרשתנו כתיב „לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאים“, ונמצא ש„סירוס המקרא“ הוא בנוגע לשלשה (הנשיאים, אלעזר ומשה) – ואעפ"כ הביא רש"י את פירושו ר' יאשי' כאן דוקא?

ב. לכאורה אפשר הי' לבאר, שהשינוי בין ב' הפירושים ברש"י (כפ' בהעלותך ובפרשתנו) – תלוי בשינוי הלשון בפסוקים:

כפ' בהעלותך נאמר רק „לפני משה

9) מלשון רש"י „אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע“, ולא הביא הנשיאים [ובפרט שבגמרא שם מביא הנשיאים, ורש"י בוחר בגירסת הספרי רק משה ואלעזר] – משמע, דלדעת רש"י הנשיאים לא נשאלו (וראה משכיל לדוד כאן).

אבל דוחק לפרש כן, כי: (א) לפ"ז אינו מובן איך יפרש מ"ש „ולפני הנשיאים“? (ב) מהו שכתב בסוף פירושו הב' „לפני כולם“ (שאינו מתאים בנוגע לשנים)? (ג) בדפוס שני דפרש"י הגירסא „לפני הנשיאים כו“.

ואולי יש לומר, שגם לפי הגירסא שלפנינו כוונת רש"י גם להנשיאים, אלא שכשכתוב „ולפני אלעזר הכהן“ מיד מתעוררת השאלה „אפשר אם משה לא ידע כו“, וכיון שמתרץ „סרס המקרא כו“ כבר מובן מעצמו שגם „ולפני הנשיאים“ הוא מקרא מסורס. והוא דוחק גדול.

(* בגמרא שם הובא גם „וכל העדה“ (וראה רבינו גרשום ורשב"ם שם). אבל בפשוטו של מקרא מובן שבנות צלפחד לא שאלו אצלם (דמה ענין פסקי דינים לכל העדה. ובפרט דחכמניות היו רש"י לקמן פסוק ד). וגם את"ל ד„כל העדה“ כאן פירושו טנהדין (כדלקמן בפנים סעיף ב) – אינו מסתבר ששאלו ל„כל העדה“ (78,600) – פרש"י יתרו יח, כא. וראה רש"י בלק כה, ה. לקו"ש ח"י"ח ע' 328 הערה 18). וכדמוכח גם משינוי לשון הכתוב שבהם לא נאמר „ולפני“. [אבל להעיר מהד"ה בדפוס שני דרש"י „ולפני הנשיאים ולפני כל העדה“].

הביא ב' הדעות (ובשם אומרן) אינו מובן כלל:

מזה שבפ' בהעלותך הביא רש"י רק הפירוש „כששניהם יושבין כו“ מובן, שרק פירושו זה (דאבא חנן) מתאים בפשוטו של מקרא

[וכמובן בפשטות, ש„סרס המקרא“ אינו מחזור בפשוטו של מקרא, וכזהגשת ר' יאשי' גופא „סרס המקרא ודרשהו“⁸, היינו שלשם כך יש להזקק לדרך הדרש]

ואילו בפירושו בפרשתנו, כיון שהביא ב' הדעות, מוכח שגם דעת ר' יאשי' היא בהתאם לפשוטו של מקרא; ומה שמגדיל ביותר את הסתירה – שהקדים רש"י את פירושו ר' יאשי' לפירושו אבא חנן.

יתירה מזו: כפ' בהעלותך כתיב רק „לפני משה ולפני אהרן“, וממילא

8) וכן הוא ברש"י כאן (וכ"ה ברש"י אמור כב, ב. חוקת ט, ז) – אף שבמ"א (בראשית ב, יט. שמות ב, ה) נקט „ופרשהו“. וטעם החילוק יש לומר:

כשאינו המקרא סובל פירושו אחר, הרי סירוס המקרא הוא רק כדי לפרשו; וכשאפשר לפרשו גם בלי סירוס ואעפ"כ סרס המקרא מטעם חיצוני הרי זה „דרש"י“. ולהעיר משאר הביטויים בענין זה בפירוש רש"י ע"ה"ל (לך יד, טו. שמות ד, כ. בשלח טז, כ. תרומה כז, ד. אמור כג, טז. שלח יד, כא. בלק כב, לג. וראה פרש"י מקץ מא, נז). וראה עוד בזה לקו"ש ח"ז ע' 119 הערה 13 בשוה"ג. חכ"ב ע' 42. ואכ"מ.

(* גם יש לומר – כשכותב רש"י „ופרשהו“, כוונתו שגם לאחרי הסירוס צריכים להוסיף פירושו בהפסוק (כבב' מקומות הנ"ל שהוסיף רש"י תיבה כאילו היא כתובה בפנים הכתוב (בבראשית שם – שם „לעולם“), בשמות שם – „בו“).

היא „כל העדה“ (ולא „כל העם“) – וכבר לימדנו רש"י לעיל בכמה מקומות¹³ ש„כל העדה“ יכול להתפרש גם על הסנהדרין לחוד.

ואם כן, הדרא קושיין לדוכתא: מפני מה לא פירש רש"י הכא כדלעיל, ש„בביהמ"ד היו יושבים“ – כפירוש ראשון ועיקרי?

ג. עוד שינוי מצינו בין הפסוק בפרשתנו לפסוק ב' בהעלותך, שעפ"ז ה' אפשר לכאורה לבאר הטעם ששינה רש"י כאן מפירושו דלעיל:

ב' בהעלותך לא נרמז בכתוב היכן היו משה ואהרן – ולכן יכול רש"י לפרש „כששניהם ישובין בביהמ"ד באו ושאלום“; אבל בפרשתנו נאמר בכתוב בפירוש שהיו „פתח אוהל מועד“, ואפשר לומר שמטעם זה לא ניחא ל' רש"י לומר בפירושו הראשון והעיקרי ש„בביהמ"ד היו יושבים“.

אך גם ביאור זה אינו מספיק:

א) בפשטות „פתח אוהל מועד“ ו„ביהמ"ד“ במקום אחד היו: „פתח אוהל מועד“ היינו חצר המשכן¹⁴, וכן ביהמ"ד ה' בחצר המשכן, על יד המזבח, כדברי רש"י בריש פ' משפטים¹⁵: „שתשים סנהדרין אצל המזבח“. וממילא י"ל ש„פתח אוהל מועד“ פירושו „בביהמ"ד“.

185 ב) אפילו אם תמצי לומר, שאין מקום לפרש בפסוק זה ש„פתח אוהל

ולפני אהרן“, ולכן מסתבר (בפשוטו של מקרא) לפרש „כששניהם יושבים בביהמ"ד כו“; משא"כ בפרשתנו מוסיף הכתוב „וכל העדה“, ובפשטות אי אפשר שיהיו „כל העדה“ ב„בית המדרש“ – ולכן לא פירש רש"י (בפירוש הראשון והעיקרי) ש„בביהמ"ד היו יושבין“.

אלא דאליכא דאמת אין לפרש כן, שהרי

[לבד זאת דלפי זה הדרא קושיין לדוכתא, מפני מה לא ביאר רש"י מאומה ב' שלה, אף שגם שם מוסיף הכתוב „(אל משה ואל אהרן) ואל כל העדה“, וא"כ שוב אין לומר (כנ"ל) שסמך שם על פירושו ב' בהעלותך „כשיושבין בביהמ"ד“ – הנה נוסף לזה קשה]

רש"י עצמו פירש בסוף פ' תשא¹⁶: „כיצד סדר המשנה . . נכנסו כל העם“, דהיינו שאל המקום („ביהמ"ד“) שבו למד משה תורה עם ישראל נכנסו „כל העם“, וא"כ גם בנדו"ד לא קשה כיצד היו „כל העדה“ בתוך ביהמ"ד.

והטעם בזה: „כל העם“, וכן „כל העדה“, אין פירושו כל בני ישראל ממש, אלא רק אלו שחפצו ללמוד וכיו"ב¹¹, וממילא אין כל תימה¹² לפרש שכולם (משה, אלעזר, הנשיאים וכל העדה) היו בביהמ"ד.

יתר על כן: בכתוב דידן מתיישב הפירוש ש„בביהמ"ד היו יושבים“ באופן מחוור יותר, שהרי הלשון כאן

13) ויקרא ד, יג. שלח יד, א. וראה גם בהעלותך י, ב. וכן פירש בעניינינו ביד רמ"ה (ורש"י) לב"ב שם.

14) פרש"י תצוה כט, יא. לב.

15) כא, א. וי"ג „אצל המקדש“.

10) לד, לב.

11) ראה תשא לג, ז ובפרש"י שם.

12) ולהעיר מפרש"י צו ה, ג.

בכתוב „לפני משה ואהרן“ (ועד”ז – „לפני משה ואלעזר גו“), ה'י מובן שהשאלה נשאלה פעם אחת, לפני משה בהיות אהרן עמו (וכיו”ב), וא”כ יתכן שהשאלה היתה בעיקר למשה, ומה שנזכר גם אהרן (וכיו”ב), הוא רק מפני שבמציאות ה'י אז יחד עם משה¹⁸.

אמנם, כיון שהכתוב חוזר בשנית על תיבת „לפני“ – „ולפני אהרן“ (ועד”ז ולפני אלעזר גו“)¹⁹, הוכרח רש”י לפרש שהשאלה נשאלה לאהרן בפני עצמו (ולאלעזר וכי²⁰).

ולפי ש”לא יתכן לומר זה אחר זה“ (לפי הסדר שבכתובים, שאחר ששאלו את משה שאלו את אהרן), לכן פירש רש”י „כששניהם יושבין בביהמ”ד באו ושאלום“, דבאופן זה השאלה הופנתה לאהרן ולמשה בשווה²¹, כדלקמן.

ה. „בית המדרש“ הוא מקום לימוד תורה בצוותא חדא (ולא מקום התאספות כדי לשמוע דברי תורה, הלכה, דרשה וכיו”ב מפי חכם), והיינו שאף שבביהמ”ד ישנו רב, ראש ישיבה וכיו”ב וישנם תלמידים (ובין התלמידים גופא יש חילוקים במעלתם), אעפ”כ ענינו של ביהמ”ד הוא, שכל „יושבי ביהמ”ד“ משתתפים בלימוד: בשמיעת השאלה, בשקו”ט בה וכי’.

(18) ראה משכיל לדוד בהעלותך שם.

(19) ראה גם משכיל לדוד כאן. באר יצחק בהעלותך שם. ועוד.

(20) ראה לעיל הערה 9.

(21) ולכן מוסיף רש”י „ולא יתכן לומר זה אחר זה“ – להדגיש, שלהפירוש „כששניהם יושבין בביהמ”ד כו““, היתה השאלה מופנית לכאור”א בפ”ע, לאהרן כמו למשה (כאילו נשאלו זה אחר זה).

מועד” הוא „ביהמ”ד“, הא גופא טעמא בעי; ועוד – מה הכריחו לרש”י מעיקרא לפרט (לפי פירוש זה) ש„ביהמ”ד היו”י? לא הוה לי’ למימר אלא (כדלעיל) „לפני כולם עמדו“, והרי בכתוב נאמר שהי’ זה „פתח אוהל מועד”?

ד. ויובן כל הנ”ל בהקדם הביאור בכללות הדיוק „אם משה לא ה'י יודע כו“:

מפירוש רש”י¹⁶ משמע, שפוט לשון הכתוב מוכיח שהשאלה (ששאלו ה„אנשים אשר היו גו““ ו„בנות צלפחד“) נשאלה לכל א’ מהנשאלים בפני עצמו. אלא שבזה יכולים להיות ב’ אופנים: בדיבור אחד (בבת אחת), או זה אחר זה. ולכן, אחר שפירש רש”י (בפ’ בהעלותך) „כששניהם יושבים בביהמ”ד באו ושאלום“, האריך (דלא כדרכו בכ”מ) לשלול את האופן דזה אחר זה: „ולא יתכן לומר זה אחר זה, שאם משה לא ה'י יודע אהרן מנין לו“; ועד”ז בפרשתנו, שהדגיש בפירושו „אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע“;

ויתירה מזו: אחר שבפירושו (בפרשתנו) העתיק מן הכתוב את התיבות „לפני משה“, המשיך והוסיף „ואח”כ לפני אלעזר”¹⁷ – די”ל, שכוונתו בזה להדגיש שתיבת „ולפני“ פירושה כאילו נכתב להדיא „ואח”כ לפני (אלעזר)“.

ויש לומר ההסברה בזה: אילו נאמר

(16) וכן בספרי וגמרא שם.

(17) ובדפוס ראשון: אפשר לומר לפני משה ואח”כ לפני אלעזר.

נפק"מ(?) אלא כוונתו לתאר (בעיקר) את אֲוֹהֵל מוֹעֵד¹⁹ אֲסִיפְתָם: „פתח אוהל מועד“ הוא המקום²³ שבו מתאספים כל העדה (לא לשבת וללמוד בצוותא חדא, אלא) לשמוע את דברי משה רבינו.

ונמצא, שהמדובר בפסוק דידן – בפשטו – אינו הענין ד„בביהמ"ד היו“, כי אם „פתח אוהל מועד“, כנ"ל, „היו“. אלא שבדוחק י"ל, ש„פתח אוהל מועד“ (בתוכנו – כמקום הקהלה) קאי רק על תיבות „וכל העדה“ (בסיום הפסוק):

משה, אלעזר והנשיאים בביהמ"ד היו (ושאלת בנות צלפחד נשאלה לכולם בשווה, כדרך השאלות הנשאלות בביהמ"ד, כנ"ל), ובאותה שעה עמדו כל העדה „פתח אוהל מועד“ (במצב של הקהלה) לשמוע מה יהי המענה לטענת בנות צלפחד²⁴.

187 אבל מאחר שזהו דוחק גדול ביותר לחלק כן את הפסוק (ש„משה . . אלעזר . . הנשיאים“ ישבו בביהמ"ד, „וכל העדה (עמדו) פתח אוהל מועד“²⁵) –

על כן הביא רש"י כפירוש הראשון והעיקרי „סרס המקרא“, היינו שטעם לשון הכתוב „לפני משה ולפני אלעזר הכהן (ולפני הנשיאים)“ הוא משום ששאלום „זה אחר זה“, אלא שסדר השאלות הי' הפוך מסדרם בפסוק; דלפי פירוש זה נמצא שכל דברי

ומזה מובן גם ששאלות הנשאלות ב„בית המדרש“ שונות הן משאלות הנשאלות במקום ישיבת בית דין, דיין, או אצל רב: כששואלים שאלה לבית דין, דיין או רב, אפילו כשנמצאים אצלו תלמידים, מובן שהשאלה נשאלה דוקא אצל הבי"ד; משא"כ שאלה הנשאלת בבית המדרש, מופנית היא (לא לראש ביהמ"ד, ראש הישיבה וכיו"ב, אלא) לכל „יושבי ביהמ"ד“ – כולם מעיינים בשאלה וכל אחד מהם יכול לומר דעתו בזה.

וזהו מ"ש רש"י „כששניהם יושבין בביהמ"ד באו ושאלום“: מה שאהרן שמע את השאלה, הוא מפני שהיו שניהם (ולמדו תורה יחדיו) בביהמ"ד – דמטעם זה נשאלה השאלה באותו אופן לשניהם – „לפני משה ולפני אהרן“²².

וזהו גם ששינה רש"י בפרשתנו (כפירוש הב') מלשון הכתוב „פתח אוהל מועד“, וכתב „בביהמ"ד היו יושבים“ – כיון שיסוד ההסברה הוא, כאמור, בכך שהיו בביהמ"ד – ולא כפרט זה שהיו שניהם במקום אחד.

ו. עפ"ז מובן הטעם שבפרשתנו לא נקט רש"י פירוש זה כפירוש הראשון והעיקרי:

רש"י סבירא לי', שבדברי הכתוב „פתח אוהל מועד“, אין (עיקר) כוונתו להורות את המקום שבו היו (ולמאי

23 ראה בהעלותך י. ג. פרש"י שם, ב.
24 כפשטות הענין: שאלת בנות צלפחד נוגעת (בפועל או בכח) לכל ישראל, ולפיכך, כשמעו שהן הולכות לשאול את משה, נקהלו כולם במקום המיועד להקהלה לשמוע הפס"ד.
25 להעיר מש"ד עה"ת כאן (ושם, כי פתח אוה"מ לא הי' משה יושב שם).

22 ועצ"ע איך יפרש רש"י מ"ש אח"כ בבהעלותך שם „ויאמרו האנשים ההמה אלי“ [כמו שהקשה במשכיל לדוד שם. ולכן מפרש דהשאלה היתה למשה והזכיר אהרן רק משום שגם הוא הי' יושב בביהמ"ד. אבל לפירושו אי"מ מ"ש „ולפני אהרן“ (כמו שדייק בעצמו בפרשתנו כאן)].

לשם שאלה בהלכה, אלא (עיקר) כוונתם היתה) למסור אותו ליד הציבור, שהציבור יקיים בו את עונש המיתה. ובאיזו מיתה – דבר זה צריך הציבור לברר.

וממילא אתי שפיר מדוע הושוו אהרן וכל העדה למשה, לפי שהנדון כאן הוא המסירה לרשות הציבור – משה ואהרן וכל העדה.³¹

ט. עפ"ז יובן עוד ענין הדומה להנ"ל:

בפרשת המקלל (בפ' אמור³²) נאמר בכתוב, "ויביאו אותו אל משה", למשה לחודי'. ולכאורה אינו מובן: המקושש והמקלל, "היו בפרק אחד" (כדברי רש"י שם³³) – ומדוע גבי המקלל היתה ההבאה רק למשה, ואילו אצל המקושש – למשה ואהרן וכל העדה?

וע"פ הנ"ל מובן: רש"י פירש שם³³, "יודעים היו שהמקושש במיתה . . אבל לא פורש להם באיזו מיתה . . אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו".

כלומר: במקלל הי' ענין של שאלה בהלכה (אם חייב מיתה או לא), ומובן שבענין זה יש לפנות למשה רבינו; משא"כ במקושש, ש"יודעים היו" שחייב מיתה, הרי הצורך הי' (בעיקר) רק להביא את המחוייב מיתה ליד הציבור, משה אהרן וכל העדה.

י"ד. מיינה של תורה שבפירוש רש"י:

הטעם (הפנימי) שהביא רש"י ב'

הכתוב הם כפשוטם, והקושי הוא רק בשינוי טדר הנשאלים בפסוק²⁶.

ז. וזהו גם הטעם שהביא רש"י את ב' הפירושים בשם אומרם – ר' יאשי' ואבא חנן – להדגיש, שב' הדעות בפירוש הפסוק

– אם לומר „סרס המקרא" (ולנקוט שבאותו הפסוק עצמו התיבות באות שלא על הסדר), או שמוטב להדחק בפירוש הכתוב מלומר „סרס המקרא"²⁷ –

אינם רק בנוגע לפסוק דין, אלא שר' יאשי' ואבא חנן אזלי לשיטתייהו (בכמה מקומות). דמצינו בכ"מ שר' יאשי'²⁸ נקט „סרס המקרא", ושיטת אבא חנן²⁹ היא, שיש להדחק בפירוש הכתובים ולא לומר „סרס המקרא"²⁷.

ח. ע"פ כל הנ"ל יובן גם הטעם שאין רש"י מיישב קושיא זו בפירושו בפרשת המקושש:

כיון שיסוד הקושיא הוא מה שבני ישראל פנו בשאלה בהלכה גם לאהרן כו' (אחר ששאלו את משה רבינו) – הרי בפ' המקושש לא קשיא מידי: כתב רש"י³⁰, „לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה". היינו שהבאת המקושש למשה ואהרן וכל העדה היתה (לא

26 לפי שאינו רוצה להקדים בפסוק תלמיד לרב כו' (רשב"ם ב"ב שם. ועוד).

27 ראה לקו"ש ח"ז (שצויין בסוף הערה 8. וש"נ) ע"ד אין מוקדם ומאוחר בחד עניינא.

28 כנ"ל בתחילת השיחה מספרי. וראה גם מדרש תהלים לו, ז. ב"ר פל"ג, א. פסיקתא דר"כ פ' שור או כשב.

29 ספרי שם.

30 שלח טו, לד.

31 ולהעיר ממשות לא, יב.

32 כד, יא.

33 שם, יב.

בלא חידוש³⁷, דע"י פלפול חברים וכו' מתחדשים ענינים בתורה.

[ע"ד ודוגמת מעלת תורה שבע"פ על פני תורה שבכתב³⁸: התורה שבכתב היא התורה כפי שהיא מצד „למעלה“, ופרטי המצוות אינן בגלוי בה; ובתורה שבע"פ נמשכים הם ומתגלים ע"י יגיעת האדם „מלמטה“, עד ש„כמה ענינים נתחדשו ממש בתושע"פ ורק אסמכוה אקרא"³⁹].

189 יא. עפ"ז יובן גם הטעם (בפנימיות הענינים), שבפ' בהעלותך הביא רש"י רק הפירוש „כששניהם יושבין בביהמ"ד“, וגבי בנות צלפחד הביא ב' הפירושים (והפירוש העיקרי הוא „סרס המקרא“):

החילוק בין „סרס המקרא“ ובין „יושבין בביהמ"ד“ הוא: ב„סרס המקרא“ מודגש סדר כתיבת הענין בתורה; משא"כ „ביהמ"ד“ מדגיש את הלימוד שעל ידו הדין נתחדש מעיקרו.

ולכן: בפרשת פסח שני, שבה טענת „למה נגרע“ פעלה (לכולי עלמא⁴⁰) דין חדש, ונאמרה פרשה חדשה – עיקר החידוש הוא בענין „יושבין בביהמ"ד“ (המקום שבו מתחדשים הדינים);

משא"כ בפרשת בנות צלפחד, כתב רש"י⁴¹: „נתעלמה הלכה ממנו (ממשה)“, היינו שההלכה כבר נאמרה למשה, והחידוש דבנות צלפחד הי' (כדיוק

הפירושים דוקא בפרשת פסח שני ובפרשת בנות צלפחד (ולא בפ' מקושש עצים) – י"ל, משום שתוכן הפירושים קשור לאופן שבו נאמרו הפרשיות:

החידוש בב' פרשיות אלו הוא, שנמשכו ונאמרו מלמעלה ע"י טענת ובקשת המטה³⁴: פרשת פסח שני באה ע"י טענת „האנשים אשר היו טמאים“ „למה נגרע לבלתי הקריב גו“³⁵; וע"י טענת ובקשת בנות צלפחד „למה יגרע שם אבינו גו' תנה לנו אחוזה גו“³⁶ נאמרה פרשת נחלות.

וזהו גם הקשר לב' הענינים ד„סרס המקרא“ ו„ביהמ"ד היו יושבים“ – משום שבשניהם מודגשת חשיבות לימוד התורה ע"י המטה:

„סרס המקרא“ – ה„מקרא“ כפי שבא „למעלה“, אינו מובן; ודוקא ע"י האדם הלומד ומסרס המקרא, באים הדברים בהבנה בגלוי.

עד"ז הוא גם בענין „ביהמ"ד היו“: לימוד התורה בביהמ"ד מדגיש את מעלת הלימוד דהאדם, המטה, משא"כ הקהלה (פתח אוהל מועד – שמיעת דבר השם ע"י משה, הקהל את העם בשנת הקהל – שמיעת דבר השם ע"י המלך וכיו"ב) שבה מודגשת מעלת המעלה, והנקהלים שומעים ומקבלים הדברים בלבד,

וכמו שמצינו שאי אפשר לביהמ"ד

37 חגיגה ג, סע"א.
38 ראה תו"ח ח"ש קלד, א ואילך. ובארוכה המשך תרס"ו ע' שפג ואילך. ועוד.
39 המשך תרס"ו שם. ועד"ז בתו"ח שם (ע"ג).
40 ראה לקמן הערה 44.
41 פרשתנו שם, ה.

34 וגם תוכן ב' הפרשיות שייך לעבודה מצד המטה: פסח שני ענינו – תשובה, שענינה עבודה בדרך מלמטה למעלה (ראה בארוכה בכ"ז לקו"ש ח"יח ע' 118 ואילך); ופ' בנות צלפחד מדגישה מעלת הבת, מקבל.
35 בהעלותך ט, וז.
36 פרשתנו כז, ד.

המשיכה מלמעלה את פרשת נחלות, והעיקר הוא המעשה – נתינת נחלה בארץ ישראל⁴⁵ בפועל לבנות צלפחד,

כן תהי' לנו בימינו אלה, בסיום זמן הגלות, שהבקשה שבני ישראל חוזרים ומבקשים מהקב"ה ללא הרף „את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח“, „ותחזינה עינינו בשוכר לציון ברחמים“,

תביא ותפעל את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ואז יקבל כל אחד מישראל בבירור ובגלוי את נחלתו בארץ הקודש, ע"י ש„הקב"ה מחלק להן בעצמו“⁴⁶, במהרה בימינו ממש.

דברי רש"י⁴²) „זכו . . . ונכתבה על ידן“ (שעל ידן נתגלתה שוב ההלכה למשה ואז נכתבה בתורה), ולכן הפירוש הראשון והעיקרי הוא – „סרס המקרא“, שכתובת הדבר היא באופן המדגיש את ענין עבודת המטה.

אלא שכיון שיש אומרים⁴³ שגם פרשת נחלות נתחדשה לגמרי ע"י בנות צלפחד⁴⁴, לכן הביא רש"י לאחרי זה גם את דעת אבא חנון, ש„בביהמ"ד היו יושבים“.

יב. ויהי רצון, שכשם שבקשת וטענת בנות צלפחד „תנה לנו אחוזה“

(משיחת מוצאי ש"פ פינחס תשל"ח)

42) כגירסת הש"ס (ב"ב קיט, א. סנהדרין ת, א), ודלא כבספרי עה"פ „שתאמר . . . שנאמרה“ – ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 94 ואילך. ועיי"ש (ע' 96) דמ"ש רש"י „נתעלמה הלכה ממנו“ הוא לב' פירושו שם, ומ"ש „ד"א“ הוא רק בנוגע להטעם למה נתעלמה.

43) כגירסת הספרי (כנ"ל) „שנאמרה“.

44) אבל בפסח שני לא נאמר שנתעלמה הלכה ממנו. ולהעיר שבש"ס (ב"ב וסנה' שם) לא הובא מפ' פסח שני (רק מפ' מקושש ובנות צלפחד) ד„ראוי' היתה . . . שתיכתב . . . ונכתבה כו“.

45) כמפורש ביהושע יז, ד. ואף שעדיין לא למדנו יהושע (ורש"י אינו מצינו) ופסוּתוּת הכתובים (מסעי לו, א) נוטה שלקחו נחלתן עם בני גלעד גו' בעבר הירדן – לא הוצרך רש"י לפרשו כאן – א) בפש"מ כאן אין נפק"מ איפוא הייתה נחלתן ב) כבר פירש בפרשתנו (כו, א) שבקשתן תנה לנו אחוזה היינו בארץ.

46) ב"ב קכב, א. וראה אוה"ת פרשתנו ע' א'סה ואילך.

